

<https://doi.org/10.54500/2790-1203-2023-4-119-16-21>

ӘОЖ 614; 614.2; 614:33

ҒТАХР 76.75.75

Сипаттамалы шолу

Денсаулық сақтау ұйымын басқарудың басты механизм ретіндегі жүйелік тәсілдер

[Албаев Р.Қ.](#)

Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігінің Медициналық орталығы ауруханасының директоры, Астана, Қазақстан. E-mail: ulsh@mail.ru

Түйіндеме

Денсаулық сақтау жүйесін басқарудағы жүйелік тәсіл кез-келген ұйымның әрқайсысы өз мақсаттарына ие бөліктерден тұратын жүйе екендігіне негізделген. Сонымен бірге медициналық ұйымның жалпы мақсаттарына жету үшін оны біртұтас жүйе ретінде қарастыру қажет. Жүйелік тәсілге тән қасиет тек нысанның ғана емес, сонымен бірге зерттеу үрдісінің өзі де күрделі жүйе ретінде әрекет етеді, ал мәселені шешу әртүрлі құрамдас бөліктерді біртұтас тұтастыққа біріктіру арқылы жүзеге асады.

Мақалада денсаулық сақтау ұйымын басқарудың негізгі механизмдерінің бірі ретінде жүйелі тәсіл талданып, заманауи әдебиет көздері сараланған.

Түйін сөздер: денсаулық сақтау жүйесі, басқару, жүйелік тәсіл, сипаттамалы шолу.

Corresponding author: Rustam Albayev, Candidate of Medical Sciences, Director of the Hospital of the Medical Center of the Administration of the President of the Republic of Kazakhstan, Astana, Kazakhstan.

Postal code: Z05M4E8

Address: Kazakhstan, Astana, E 495

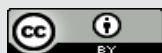
Phone: +7(7172) 70 80 90

E-mail: ulsh@mail.ru

2023; 4(119): 16-21

Received: 22-09-2023

Accepted: 03-11-2023

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

Кіріспе

Заманауи әдебиет көздерінен жүйелік тәсілдің гносеологиялық негізі Людвиг фон Бергаланфи бастаған жүйелердің жалпы теориясы екендігі белгілі [1]. Ұйымдарды басқаруға жүйелік тәсіл мәселелерін дамытуға бірқатар танымал ғалымдар үлкен үлес қосты [1,2].

Денсаулық сақтау ұйымын басқарудағы жүйелік тәсіл кез-келген ұйымның әрқайсысы өз мақсаттарына ие бөліктерден тұратын жүйе екендігіне негізделген. Сонымен бірге денсаулық сақтау ұйымының жалпы мақсаттарына жету үшін оны біртұтас жүйе ретінде қарастыру қажет. Жүйелік тәсілге тән қасиет тек нысанның ғана емес, сонымен бірге зерттеу үрдісінің өзі де күрделі жүйе ретінде әрекет етеді, ал мәселені шешу әртүрлі құрамдас бөліктерді біртұтас тұтастыққа біріктіру арқылы жүзеге асады [3].

Сонымен бірге оның барлық бөліктерінің өзара әрекеттесуін анықтауға және бағалауға ұмтылу және оларды тұтастай ұйымның өз мақсаттарына тиімді жетуіне мүмкіндік беретін негізде біріктіру қажет [4].

Жүйелік тәсілдің негізгі принциптері:

- жүйені ішкі жүйелерден тұратын бірлік ретінде қарастыруға мүмкіндік беретін тұтастық;
- басқару жүйесінен басқарылатын жүйеге элементтердің болуын болжайтын иерархия;
- ұйымдық құрылым жүйесінің элементтерін талдауды болжайтын құрылымдау;
- әр түрлі жүйелер мен оның элементтерінің үлгілерінің жиынтығы ретінде қарастыратын көптік.

Жүйелік тәсіл – кешендердің әр алуан түрлерін қарастыру әдістемесі, олардың мәнін (құрылымын, ұйымдастырылуын және басқа белгілерін) тереңірек және жетік түсінуге, сонымен қатар осындай кешендердің және басқару жүйесін дамытуға әсер етудің оңтайлы жолдары мен әдістерін табуға мүмкіндік береді [3,5].

Жүйелі тәсіл көптеген әртүрлі әдістерді қолданудың алғышарты болып табылады, бірақ оның маңыздылығы бұдан да асып түседі. Жүйелік тәсіл - бұл жан-жақты кешенді тәсіл. Ол тиісті объектінің құрылымын, демек ұйымды анықтайтын нақты сипаттамаларын жан-жақты есепке алуды қамтиды [6].

Ұйымды басқарудың жүйелік тәсілі әртараптандырылған және орталықтандырылмаған өндірістің жоспарларын әзірлеу біртұтас жүйені (ұйымды) құрайтын бөлімшелердің өзара әрекеттесу мүдделеріне бағынатындығынан туындайды. Ұйымды басқарудың жүйелік тәсілі басқаруды басқару шешімдерін қабылдау рәсімі немесе үдерісі ретінде қарастыруды қамтиды [7].

Басқарушылық шешімдер қабылдау – бұл әртүрлі балама нұсқалардың ішінен әрекеттің бір бағытын таңдау. Басқарушылық шешім дегеніміз кем дегенде екі нұсқа болған кезде оңтайлы әрекетті таңдау мақсатындағы ұйым басшысының іс-әрекеті [8].

Ұтымды шешім - бұл объективті кешенді жүйелік талдау нәтижелерімен қамтамасыз етілген таңдау [9]. Басқарудағы жүйелік талдау ұйымның тиімді қызметін арттыруға бағытталған шешімдер қабылдаушылар, мақсаттар мен стратегияларды таңдау бойынша ұсыныстар (әртүрлі әдістер мен

тәсілдерді қолдана отырып) үшін өте маңызды. Жүйелік талдау белгілі бір мақсатқа жетудегі тиімділік тұрғысынан балама әрекеттерді салыстыруды қамтиды.

Жүйелік талдау үдерісінде мақсаттар анықталады, олардың басымдықтары, өзара байланыстары мен қайшылықтары белгіленеді [4,5,10]. Мақсаттар негізінде ұйымның, бөлімшенің, топтың, яғни зерттелетін субъектінің даму стратегиялары жасалады. Ұйымның құрылымы мақсаттардың туындысы ретінде қарастырылады. Ең бастысы жүйелік тәсілмен енгізілген - икемді ұйымдық құрылымның қажеттілігін, оның бағдарламалық жасақтамасын қайта құру мүмкіндігін негіздеу.

Қазіргі менеджменттің негізін құрайтын басқару ғылымы тұрғысынан ұйым әлеуметтік жүйе ретінде жүйелік, үдерістік және жағдаяттық тәсілдер тұрғысынан қарастырылатын бағыт ретінде ерекшеленеді [1]:

- жүйелі тәсіл ұйымды өзгермелі жағдайларда қойылған мақсаттарға жетуге бағытталған өзара байланысты элементтердің жиынтығы ретінде зерттеуге мүмкіндік береді;
- үдерістік тәсіл ұйымдық басқару қызметінің синтезі ретінде қарастырылады (болжау және жоспарлау, үйлестіру, ынталандыру және бақылау);
- жағдаяттық тәсіл менеджерлердің ұйым ортасының өзгермелі жағдайларына жауап беруін, жүйелік тәсілдің теориясы мен тәжірибесін қолдануды көздейді.

Бұл жағдайда жүйелік тәсілдің ерекшеліктері төмендегідей болады:

- мақсаттарды нақты анықтау және олардың иерархиясын орнату;
- салыстырмалы талдау құралдарын қолдану және алға қойылған мақсаттарға жету жолдарын таңдау арқылы ең аз шығынмен ең жақсы нәтижелерге қол жеткізу;
- мақсаттарды сандық түсіндіруді, оларға қол жеткізу әдістері мен құралдарын анықтауды қолдана отырып, қызметтің барлық мүмкін нәтижелерін жан-жақты бағалау.

Басқару тұрғысынан ішкі жүйе түсінігі маңызды. Ұйымдар өзара тәуелді бірнеше ішкі жүйелерден тұрады. Осылайша, кез келген ұйымның әлеуметтік және техникалық ішкі жүйелері бар, олар өз кезегінде кішірек ішкі жүйелерден тұруы мүмкін [11]. Олардың барлығы бір-бірімен байланысты болғандықтан, тіпті бір ішкі жүйенің дұрыс жұмыс істемеуі (мысалы, бөлім немесе қызметкер) тұтастай алғанда бүкіл жүйеге әсер етеді. Жүйелік көзқарас тұрғысынан жүйе дегеніміз – әрқайсысы тұтастың сипаттамаларына ықпал ететін өзара тәуелді бөліктерден тұратын белгілі бір тұтастық [3,5]. Кез келген жүйеде жүйенің құрамдас бөліктері арасындағы қарым-қатынас тәртібін көрсететін нақты құрылым болуы керек, яғни оның құралы немесе құрылымы. Бұл жағдайда ұйым кірісі мен шығысы, сыртқы байланыстардың белгілі бір саны бар ұйымдық-экономикалық жүйе ретінде қарастырылады. Жүйе құрылымы элементтер мен олардың арасындағы байланыстарды қамтиды және жүйенің ұйымдастырылуын, элементтер мен қосылыстардың тұрақты реттілігін сипаттайды.

Осыған байланысты ұйымдастырушылық менеджмент мәселелерін зерттеудің қазіргі жағдайын басқару ғылымының әртүрлі бөлімдерінің әдістері мен тәсілдерін біріктіру процесі ретінде сипаттауға болады - стратегиялық және қаржылық менеджмент, дағдарысты басқару, ұйымдастырушылықты жобалау, қызметкерлерді және қызметті басқару, инновациялық басқару, өзгерістер менеджменті ұйымның қойылған мақсаттар мен шешілетін міндеттерге сәйкес келетін жаңа жағдайға динамикалық және тиімді көшуін қамтамасыз ететін білікті тәсілдер жүйесін әзірлеу [8,10].

Осылайша, жүйелік тәсілді зерттеу әдістемесі әртүрлі ғылыми әдістер, статистикалық ақпаратты өңдеу және талдау әдістері, басқару мәселелерін зерттеу (статистикалық, құрылымдық, функционалдық және ұйымдастырушылық-технологиялық және т.б.) кешенін құрайды.

Жоғарыда айтылғандардың контекстінде қазіргі жағдайда денсаулық сақтау жүйесі қызметтің күрделі саласы болып табылатынын атап өту керек, оның негізгі міндеттеріне халықтың денсаулығының деңгейін сақтау және жақсарту, қолжетімді және сапалы медициналық көмек көрсету кіреді [12].

Денсаулық сақтауды басқару - бұл әлеуметтік-экономикалық және күрделі динамикалық ашық жүйе болып табылатын менеджмент [10,13]. Денсаулық сақтау саласындағы менеджмент саланың еңбек, материалдық және қаржылық ресурстарын басқару, реттеу және бақылау ғылымы ретінде халықтың өлім-жітімінен, аурушандығы мен мүгедектігінен қоғамның шығынын қолда бар ресурстармен азайтуға бағытталған [14]. Г.М. Гринев [10] ұйымның тұрақтылығы мен ұзақ мерзімді дамуына қол жеткізу үшін әртүрлі салалардағы, соның ішінде денсаулық сақтаудағы менеджмент жүйелерінің күрделілігі әр түрлі және олардың мақсаттары мен басқару үдерістері әртүрлі екенін атап өтті. Осыған байланысты қазіргі кезеңде денсаулық сақтау жүйесіндегі менеджменттің жүйелік тәсілін зерттеу өзекті міндет болып табылады, ол бойынша бейіндік ғылымда белгілі бір олқылықтар бар.

В.И. Колесник [16] қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік саясатты оңтайландырудың маңызды бағыттарының бірі ретінде жүйелі тәсілді қолдана отырып, денсаулық сақтау ұйымдарын басқару процесін талдайды. Сонымен қатар, жүйелік тәсілді қолдану ерекшеліктері медициналық қызметтерді ұсынатын басқару жүйесінің модельдерінің жұмыс істеуі арқылы қарастырылады. Автор оның құрамдас бөліктерінің (медициналық персонал, жабдықтар, ғимараттар, ақпарат және т.б.) сапа деңгейі неғұрлым жоғары болса, халықтың сапалы медициналық қызмет алу ықтималдығы соғұрлым жоғары болатынын дәлелдеді.

Н.А.Чепелеваның [17] жұмысында денсаулық сақтау саласындағы саясаттың маңызды бағыттарының бірі болып табылатын жүйелік тәсілді қолдана отырып, ұйымдарды басқару үдерісі талданады. Автор мемлекеттік басқару саласындағы 50 сарапшының арасында әлеуметтік сауалнама нәтижелерін ұсынды. Денсаулық сақтау ұйымдарын басқару процесінде туындайтын негізгі проблемалар жоғары білікті мамандардың жетіспеушілігі, сондай-ақ басшылық лауазымдардағы адамдардың біліктілігінің жеткіліксіздігі болып шықты.

Атап өтілгендей, менеджмент - бұл жеке кәсіпорын мен саланың ауқымындағы кадрлық ресурстарды, өндірістік үдерістерді басқаруға әсерін кеңейтетін басқару саласы, оның ішінде әлеуметтік сала [18]. Менеджмент - бұл ұйымның өндірістік-шаруашылық қызметінің әртүрлі жүйелеріндегі күрделі үдеріс [19,20]. С.В. Трусова, К.Л. Тараканова [1] бірнеше міндетті фазалардан (диагностикалық, сәйкестендіру, іске асыру және бақылау) тұратын жүйелік тәсілге негізделген ұйымның басқару жүйесін ұсынады. Л.Л.Горшкова [15] пікірінше, стратегиялық белгісіздіктерді, әртүрлі тежеуші факторлардың әсерін, өсу қарқынының баяулауын және шектеулі ресурстарды ескере отырып, шаруашылық жүргізуші субъектілердің басшылығына дәл осындай әдістемені қарастыру ұсынылады. Басқару менеджментіне жүйелік тәсілге арналған біз талдаған әдебиеттерден жүйелердің екі негізгі түрі бар екені белгілі: жабық және ашық [21].

Жабық жүйенің қатаң, бекітілген шекаралары бар, оның әрекеттері жүйені қоршаған ортадан салыстырмалы түрде тәуелсіз болуы. Ашық жүйе сыртқы ортамен әрекеттесуімен сипатталады. Мұндай жүйе өзін-өзі қамтамасыз етпейді, ол сырттан келетін ақпарат пен материалдарға байланысты. Сонымен қатар, ашық жүйенің сыртқы ортадағы өзгерістерге бейімделу мүмкіндігі бар.

Осыған байланысты, Қазақстан Республикасы Президентінің Іс Басқармасы Медициналық орталығының ауруханасында ұйым моделі кірістері бар ашық жүйе ретінде жұмыс істейтінін атап өтеміз - ұйым қоршаған ортадан ақпарат (науқастар), капитал (қаржыландыру), адами ресурстар (медициналық қызметкерлер) және материалдар (жабдықтар, материалдар, дәрілік препараттар және т. б.) алады, ал шығынын - түрлендірілген қызметтер алады (біздің жағдайда медициналық көмек).

Бұл жағдайда жүйелі тәсілдің алгоритмі келесідей:

1. Мәселені қою: - тапсырманы қою; - зерттеу объектісін анықтау; - мақсаттарды қалыптастыру; - критерийлер мен шектеулерді белгілеу.

2. Жүйе мен сыртқы ортаны бөлу: - жүйені зерттеу шекараларын анықтау; - жүйелерді бастапқы құрылымдау; - жалпы жүйені жүйеге және сыртқы ортаға бөлу; - ортаның құрамдас бөліктерін бөлу.

Осы мәліметтерге сүйене отырып, денсаулық сақтау жүйесіндегі заманауи менеджмент жүйелік тәсіл қағидаттарында халықтың медициналық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін ресурстарды түрлендіруді қамтамасыз ететін үдерістердің барлық кешенін біріктіру мәселелерімен айналысатынын атап өтуге болады [22-24].

Медициналық ұйымды басқару үдерістерін жетілдіру үшін бірнеше шартты кезеңдерде іс-шараларды жүргізу ұсынылады [16]:

- қажетті көрсеткіштерді анықтау арқылы мақсатты тұжырымдау;

- объектіні қоршаған ортадан оқшаулай отырып, реакцияға бақылау әсерін анықтау, қажетті шектеулерді анықтау;

- модельдің құрылымдық синтезін жүргізу және құрылымы мен байланыстарын анықтау;

- параметрлерді анықтау: жүйенің құрамдас бөліктерін нақты түсіну, қандай қызметтерді

орындау керек екенін, бұл үшін қажетті кадрлық, материалдық, қаржылық мүмкіндіктер бар ма, белгілі бір жағдайларда олар қандай қосымша қызметтерді орындай алатынын анықтау;

- тәжірибелерді жоспарлау-нәтижені болжау және қажетсіз нәтижелерді алу ықтималдығын азайту үшін модельдеудің әртүрлі түрлері қолданылады;

Қорытынды

Осылайша, жүйелі тәсіл қағидаларын қолдануға арналған заманауи әдебиеттерді талдау негізінде оларды денсаулық сақтау саласында қолдану медициналық ұйымды басқару үдерісін жетілдіруге мүмкіндік береді деп қорытынды жасауға болады.

-басқару синтезі жүзеге асырылады: атқарушылық іс-қимылдарды, нормативтік құжаттарды дайындау және оларды орындаушылар арасында нақты бөлу;

-басқаруды тікелей жүзеге асыру: атқарушылық әрекеттерді ұйымдастыру, оларды бақылау, қажет болған жағдайда түзетулер енгізу.

Мүдделер қақтығысы. Автор мүдделер қақтығысының жоқтығын мәлімдейді.

Әдебиеттер

1. Трусова С.В., Тараканова К.Л. Системный подход к совершенствованию менеджмента организаций в современных условиях // Молодой ученый. - 2016. - №12. - С. 1476-1478. [[Google Scholar](#)]
Trusova S.V., Tarakanova K.L. Sistemnyi podkhod k sovershenstvovaniyu menedzhmenta organizatsii v sovremennykh usloviakh (A systematic approach to improving the management of organizations in modern conditions) [in Russian]. Molodoi uchenyi. 2016; 12: 1476-1478. [[Google Scholar](#)]
2. Виханский О.С., Наумова А.И. Менеджмент: человек, стратегия, организация, процесс / Монография. - М.: Изд-во МГУ. - 1995. - С. 416. [[Google Scholar](#)]
Vikhanskiy O.S., Naumova A.I. Menedzhment: chelovek, strategiya, organizatsiya, protsess (Management: person, strategy, organization, process) [in Russian]. Monografiya. - M.: Izd-vo MGU. 1995; 416. [[Google Scholar](#)]
3. Кабанов С.В. Управление развитием организаций на основе системного подхода // Проблемы теории и практики управления. - 2007. - №5. - С. 90-91. [[Google Scholar](#)]
Kabanov S.V. Upravlenie razvitiem organizatsii na osnove sistemnogo podkhoda (Managing the development of organizations based on a systematic approach) [in Russian]. Problemy teorii i praktiki upravleniya. 2007; 5: 90-91. [[Google Scholar](#)]
4. Андрейчиков А.В., Андрейчикова О.Н. Системный анализ и синтез стратегических решений в инноватике: Основы стратегического инновационного менеджмента и маркетинга / Монография. - М.: ЛИБРОКОМ. - 2013. - С. 360. [[Google Scholar](#)]
Andreichikov A.V., Andreichikova O.N. Sistemnyi analiz i sintez strategicheskikh reshenii v innovatike: Osnovy strategicheskogo innovatsionnogo menedzhmenta i marketinga (System analysis and synthesis of strategic decisions in innovation: Fundamentals of strategic innovation management and marketing) [in Russian]. Monografiya. - M.: LIBROKOM. 2013; 360. [[Google Scholar](#)]
5. Марьяненко В.П. О проблеме «системности» современной национальной инновационной системы России // Экономика. - 2007. - №64. - С. 114-126. [[Google Scholar](#)]
Mar'ianenko V.P. O probleme «sistemnosti» sovremennoi natsional'noi innovatsionnoi sistemy Rossii (On the problem of "systematicity" of the modern national innovation system) [in Russian]. Ekonomika. 2007; 64: 114-126. [[Google Scholar](#)]
6. Mitoşis K.D., Lamnisos D., Talias M.A. Talent management in healthcare: A systematic qualitative review. Sustainability, 2021; 13(8): 4469. [[Crossref](#)]
7. Chen P. T., Lin C. L., Wu W.N. Big data management in healthcare: Adoption challenges and implications. International Journal of Information Management, 2020; 53: 102078. [[Crossref](#)]
8. Тихомирова О.Г. Управление проектом: комплексный подход и системный анализ / Многография. - М.: ИНФА-М. - 2013. - С. 301. [[Google Scholar](#)]
Tikhomirova O.G. Upravlenie projektom: kompleksnyi podkhod i sistemnyi analiz (Project management: integrated approach and system analysis) [in Russian]. Mnogografiya. - M.: INFА-M. 2013; 301. [[Google Scholar](#)]
9. Перегудов Ф.И., Тарасенко Ф.П. Введение в системный анализ. - М.: Высшая школа. - 1999. - С. 368. [[Google Scholar](#)]
Peregudov F.I., Tarasenko F.P. Vvedenie v sistemnyi analiz (Introduction to Systems Analysis) [in Russian]. - M.: Vysshaya shkola. 1999; 368. [[Google Scholar](#)]
10. Гринева Г.М. Конвергенция знаний в социальных системах управления // Менеджмент в России и за рубежом. - 2012. - №6. - С. 111-118. [[Google Scholar](#)]
Grineva G.M. Konvergentsiya znaniy v sotsial'nykh sistemakh upravleniya (Convergence of knowledge in social control systems) [in Russian]. Menedzhment v Rossii i za rubezhom. 2012; 6: 111-118. [[Google Scholar](#)]
11. Журавлева П.В. Теория системного менеджмента / Учебник. - М.: Экзамен. - 2012. - С. 512. [[Google Scholar](#)]
Zhuravleva P.V. Teoriya sistemnogo menedzhmenta (System management theory) [in Russian]. Uchebnik. - M.: Ekzamen. 2012; 512. [[Google Scholar](#)]
12. Шишин Г.Г. Системный подход к управлению здравоохранением региона, направленный на повышение эффективности и качества медицинской помощи // Вестник Поволжья. - 2016. - № 1-2. - С. 272-276. [[Google Scholar](#)]
Shishin G.G. Sistemnyi podkhod k upravleniyu zdravookhraneniem regiona, napravlennyi na povyshenie effektivnosti i kachestva meditsinskoi pomoshchi (A systematic approach to regional healthcare management aimed at increasing the efficiency and quality of medical care) [in Russian]. Vestnik Povolzh'ya. 2016; 1-2: 272-276. [[Google Scholar](#)]
13. Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Корпоративный менеджмент / Учебное пособие. - М.: Омега. - 2008. - С. 781. [[Google Scholar](#)]

- Shapiro V.D., Ol'derogge N.G. *Korporativnyi menedzhment (Corporate management) [in Russian]. Uchebnoe posobie. - M.: Omega. 2008; 781. [Google Scholar]*
14. Латфуллин Г.Р., Голухов Г.Н., Шиленко Ю.В. Системный подход к управлению охраной здоровья // Вестник Государственного Университета управления. - 2014. - №16. - С. 190-196. [Google Scholar]
- Latfullin G.R., Golukhov G.N., Shilenko Yu.V. *Sistemnyi podkhod k upravleniiu okhranoi zdorov'ia (Systematic approach to health management) [in Russian]. Vestnik Gosudarstvennogo Universiteta upravleniia. 2014; 16: 190-196. [Google Scholar]*
15. Горшкова Л., Поплавская В., Спивак Л. Методика организационных изменений и мониторинг бизнеса // Проблемы теории и практики управления. - 2014. - №6. - С. 92-99. [Google Scholar]
- Gorshkova L., Poplavskaya V., Spivak L. *Metodika organizatsionnykh izmenenii i monitoring biznesa (Methodology of organizational changes and business monitoring) [in Russian]. Problemy teorii i praktiki upravleniia. 2014; 6: 92-99. [Google Scholar]*
16. Колесник В.И. Особенности применения системного подхода в управлении учреждениями здравоохранения // Крымский терапевтический журнал. - 2018. - №1(36). - С. 49-53. [Google Scholar]
- Kolesnik V.I. *Osobennosti primeneniia sistemnogo podkhoda v upravlenii uchrezhdeniiami zdavookhraneniia (Features of the application of a systems approach in the management of healthcare institutions) [in Russian]. Krymskii terapevticheskii zhurnal. 2018; 1(36): 49-53. [Google Scholar]*
17. Чепелева Н.А. Системный подход к управлению учреждениями здравоохранения // Инновации и инвестиции. - 2019. - №4. - С. 159-162. [Google Scholar]
- Chepeleva N.A. *Sistemnyi podkhod k upravleniiu uchrezhdeniiami zdavookhraneniia (Systematic approach to the management of healthcare institutions) [in Russian]. Innovatsii i investitsii. 2019; 4: 159-162. [Google Scholar]*
18. Tortorella G. L., Fogliatto F. S., Mac Cawley Vergara A., Vassolo R., Sawhney R. Healthcare 4.0: trends, challenges and research directions. *Production Planning & Control, 2020; 31(15): 1245-1260. [Crossref]*
19. Iflaifel M., Lim R. H., Ryan K., Crowley C. Resilient health care: a systematic review of conceptualisations, study methods and factors that develop resilience. *BMC health services research, 2020; 20: 1-21. [Crossref]*
20. Меском М.Х., Олберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. - Спб.: Питер. -1997. - С. 482. [Google Scholar]
- Meskom M.Kh., Olbert M., Khedouri F. *Osnovy menedzhmenta (Fundamentals of Management) [in Russian]. - Spb.: Piter. -1997. - С. 482. [Google Scholar]*
21. Горшков В.А. Системный и кластерный подходы к управлению в системе здравоохранения // Россия и Европа: связь культуры и экономики. - 2015. - С. 26-30. [Google Scholar]
- Gorshkov V.A. *Sistemnyi i klasternyi podkhody k upravleniiu v sisteme zdavookhraneniia (Systemic and cluster approaches to management in the healthcare system) [in Russian]. Rossiia i Evropa: sviaz' kul'tury i ekonomiki. 2015; 26-30. [Google Scholar]*
22. Коростелев С.А., Песенникова Е.В., Гадаборшев М.И. Современные подходы к управлению медицинской организацией // Дневник Казанской медицинской школы. - 2018. - №2(20). - С. 32-36. [Google Scholar]
- Korostelev S.A., Pesennikova E.V., Gadaborshev M.I. *Sovremennye podkhody k upravleniiu meditsinskoi organizatsiei (Modern approaches to managing a medical organization) [in Russian]. Dnevnik Kazanskoi meditsinskoi shkoly. 2018; 2(20): 32-36. [Google Scholar]*
23. Филипченко А.М. Системный подход к управлению здравоохранением // Материалы международной конференции по актуальным вопросам экономики и гуманитарных наук // Международная научно-практическая конференция по актуальным вопросам экономики и гуманитарных наук в 2015 году. - М. - 2015. - С. 263-266. [Google Scholar]
- Filipchenko A.M. *Sistemnyi podkhod k upravleniiu zdavookhraneniem // Materialy mezhdunarodnoi konferentsii po aktual'nyim voprosam ekonomiki i gumanitarnykh nauk (Systematic approach to healthcare management) [in Russian]. Mezhdunarodnaia nauchno-prakticheskaiia konferentsiia po aktual'nyim voprosam ekonomiki i gumanitarnykh nauk v 2015 godu. - M. 2015; 263-266. [Google Scholar]*
24. Лень Л.С., Никулина Т.Н. Управление медицинским учреждением в современных условиях: проблемы и пути решения // Вестник Астраханского технического университета. Серия: Экономика. - 2016. - С. 73-79. [Google Scholar]
- Len' L.S., Nikulina T.N. *Upravlenie meditsinskim uchrezhdeniem v sovremennykh usloviakh: problemy i puti resheniia (Management of a medical institution in modern conditions: problems and solutions) [in Russian]. Vestnik Astrakhanskogo tekhnicheskogo universiteta. Serii: Ekonomika. 2016. 73-79. [Google Scholar]*

System Approach as the Main Mechanism in the Management of the Organization of Health Care

[Rustam Albayev](#)

Director of the Medical Center Hospital of President's Affairs Administration of the Republic of Kazakhstan, Astana, Kazakhstan. E-mail: ulsh@mail.ru

Abstract

The systematic approach to managing a healthcare organization is based on the fact that every organization is a system consisting of parts, each of which has its own goals. At the same time, in order to achieve the overall goals of a healthcare organization, it is necessary to consider it as a single system. A characteristic feature of the systems approach is that not only the object, but also the research process itself acts as a complex system, while the solution to the problem is achieved by combining various components into a single whole.

The paper analyzes the data of modern literature on the issues of a systematic approach, as the main mechanism in the management of a healthcare organization.

Keywords: organization, healthcare management mechanism, systemic approach.

Системный подход как основной механизм в управлении организацией здравоохранения

[Албаев Р.К.](#)

Директор Больницы Медицинского центра Управления делами Президента Республики Казахстан, Астана, Казахстан. E-mail: ulsh@mail.ru

Резюме

Системный подход в управлении организацией здравоохранения основывается на том, что всякая организация представляет собой систему, состоящую из частей, каждая из которых обладает своими собственными целями. При этом для достижения общих целей организации здравоохранения необходимо рассматривать ее как единую систему. Характерной особенностью системного подхода является то, что не только объект, но и сам процесс исследования выступает сложной системой, при этом достигается решение задачи в соединении в единое целое различных составляющих.

В работе дан анализ данных современной литературы по вопросам системного подхода, как основного механизма в управлении организацией здравоохранения.

Ключевые слова: система здравоохранения, управление, системный подход, описательный обзор.